

Michał SOBEL*, Jerzy GALEMBA**

Aktualna sytuacja na światowym rynku węgla energetycznego ze szczególnym uwzględnieniem dostawców rosyjskich

STRESZCZENIE. W artykule przedstawiono aktualną sytuację na światowym rynku węgla energetycznego, wielkość obrotów, a także jego największych dostawców. Dokonano analizy rozwoju tendencji cenowych na tym rynku w okresie ostatniego roku. Zaprezentowano rolę Rosji jako producenta węgla i coraz bardziej znaczącego eksportera. Przedstawiono kluczowe zagadnienia związane z transportem rosyjskiego węgla oraz infrastrukturą portową. Omówione zostały perspektywy zwiększenia obecności rosyjskiego węgla na rynkach europejskich.

SŁOWA KLUCZOWE: węgiel energetyczny, eksport węgla, Rosja, przeładunki rosyjskiego węgla

Światowy rynek węgla energetycznego w latach 2005 i 2006

Podaż i popyt

Światowe obroty na rynku węgla energetycznego (przewozy drogą morską) w roku 2005 sięgały 534 mln ton, co w porównaniu z rokiem 2004 oznaczało wzrost o prawie 30 mln ton.

* Mgr inż. — Węgłokoks S.A.; e-mail: m.sobel@weglokoks.com.pl

** Mgr — Węgłokoks S.A.; e-mail: HDA@weglokoks.com.pl

Recenzent: dr inż. Urszula LORENZ

Największe ilości węgla energetycznego na rynki zamorskie dostarczyły w tym okresie: Indonezja (129 mln ton), Australia (107 mln ton), Republika Południowej Afryki (70 mln ton), a także Chiny (66 mln ton), Rosja (57 mln ton) oraz Kolumbia (55 mln ton).

W Basenie Atlantyku przewozy węgla energetycznego sięgnęły 220 mln ton i tym samym wzrosły o 12 mln ton w porównaniu z rokiem 2004 (tab. 1):

TABELA 1. Najwięksi dostawcy węgla energetycznego przewożonego drogą morską w Basenie Atlantyku [mln ton]

TABLE 1. Major suppliers of steam coal (seaborne deliveries) in the Atlantic Basin [million tons]

Kraj eksportujący	2005	2004	Zmiana
RPA	68	65	+3
Kolumbia	55	50	+5
Rosja	47	40	+7
Indonezja	16	15	+1
Polska	10	10	0
Wenezuela	8	8	0
Australia	8	6	+2
Pozostałe kraje	8	14	-6
Razem	220	208	+12

Źródło: VdK

W roku 2005 wyraźnie wzrosło zapotrzebowanie na węgiel w elektrowniach w Stanach Zjednoczonych, a także w krajach Ameryki Południowej. Spośród krajów europejskich największy wzrost importu węgla (o prawie 8 mln ton) nastąpił w Wielkiej Brytanii. Wpłynęły na to rosnące ceny gazu ziemnego oraz spadek krajowego wydobycia węgla. W niektórych krajach rejonu Morza Śródziemnego (Turcja, Izrael) wzrost zużycia węgla wynikał ze zwiększonego zapotrzebowania na energię elektryczną. We Włoszech, w ramach polityki energetycznej mającej na celu obniżenie cen energii, wiele elektrowni spalających olej opałowy przestawia się na wykorzystanie węgla. Zwiększone zapotrzebowanie na węgiel wykorzystali wszyscy znaczący producenci w rejonie Atlantyku: odnotowano wzrost eksportu z Rosji, Republiki Południowej Afryki oraz Kolumbii.

Wzrost zapotrzebowania na węgiel w Basenie Pacyfiku ilustruje tabela 2.

Główną przyczyną rosnącego popytu na węgiel energetyczny w Basenie Pacyfiku jest utrzymujący się wzrost gospodarczy w krajach tego regionu. W roku 2005 dostawy morskie węgla energetycznego do nich wzrosły do 314 mln ton.

W podwójnej roli eksportera i importera węgla pojawiają się coraz częściej Chiny. Aby sprostać rosnącemu zapotrzebowaniu na węgiel w rejonach przemysłowych oddalonych od źródeł krajowych, sprowadza się go z krajów sąsiednich (Mongolia, Wietnam, Korea Północna).

TABELA 2. Najwięksi dostawcy węgla energetycznego przewożonego drogą morską w Basenie Pacyfiku [mln ton]

TABLE 2. Major suppliers of steam coal (seaborne deliveries) in the Pacific Basin [million tons]

Kraj eksportujący	2005	2004	Zmiana
Indonezja	113	90	+23
Australia	100	102	-2
Chiny	65	77	-12
Rosja	18	11	+7
Wietnam	10	10	0
Pozostałe kraje	8	7	+1
Razem	314	297	+17

Źródło: VdK

Wstępne prognozy zapotrzebowania na węgiel energetyczny w roku 2006 wskazują na dalszy jego wzrost, zarówno w Basenie Atlantyku, jak i Pacyfiku.

Rozwój cen

W IV kwartale 2005 nastąpił spadek cen węgla energetycznego — mimo oczekiwanego wzrostu. O ile średni wskaźnik API#2 dla października wynosił 54,43 USD/Mg, to za grudzień już tylko 51,86 USD/Mg (CIF ARA, 6000 kcal/kg).

Na początku roku 2006, mimo znacznych zapasów zgromadzonych w portach Europy Północnej, można było zaobserwować wzrost zainteresowania dostawami morskimi — przede wszystkim z RPA. W okresie od początku grudnia 2005 do początku stycznia br. ceny węgla południowoafrykańskiego wzrosły o 2—3 USD/Mg, przekraczając poziom 43 USD/Mg FOB Richards Bay (6000 kcal/kg). W ciągu kolejnych tygodni cena węgla z RPA systematycznie rosła, a na przełomie stycznia i lutego przekroczyła poziom 50 USD/Mg. Nie pozostawało to bez wpływu na wysokość średniego wskaźnika API#2, który w styczniu wzrósł do 54,54 USD/Mg, a w marcu 2006 do 65,40 USD/Mg. Koniec sezonu zimowego, a więc zmniejszenie zapotrzebowania na rynku europejskim, odbił się na notowaniach API#2 — w kwietniu obniżył się on do 62,45 USD/Mg, natomiast w maju spadł do poziomu 59,30 USD/Mg. W ciągu kolejnych tygodni kwietnia i maja zainteresowanie zakupami węgla było niewielkie. W połowie maja cena węgla z RPA spadła do 48 USD/Mg FOB Richards Bay.

Po kilkutygodniowym okresie stagnacji, przełom maja i czerwca przyniósł wyraźny wzrost ożywienia na rynku węgla energetycznego. Zasadniczy wpływ na tę sytuację wywarły informacje o przedłużającym się strajku w kopalniach kompanii Drummond w Kolumbii, jak również ograniczona podaż węgla z RPA i Rosji. W połowie czerwca ceny węgla rosyjskiego wzrosły do 55—58 USD/Mg FOB porty bałtyckie, a większość producentów ro-

syjskich ogłosiła, że ilości na III i IV kwartał są już wyprzedane. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na wzrost popytu na rynku europejskim był rosnący poziom cen energii elektrycznej w Niemczech. Strajk kolumbijskiego Drummonda sprawił, że wielu odbiorców skierowało zapotrzebowanie na węgiel z RPA. W pierwszym tygodniu czerwca jego cena wzrosła z 49 do około 53 USD/Mg FOB Richards Bay. Pociągnęło to za sobą wzrost wskaźnika API#2 z 67,72 USD/Mg w czerwcu do 63,29 USD/Mg w lipcu br. Zmiany średnich cen węgla energetycznego w notowaniach wskaźnika API#2 przedstawiono w tabeli 3 i na rysunku 1.

TABELA 3. Średnie ceny węgla energetycznego w notowaniach wskaźnika API#2 dla transakcji bieżących (w USD/Mg CIF ARA za 6000 kcal/kg)

TABLE 3. API#2 index for steam coal spot prices (CIF ARA, 6000 kcal/kg, in USD/Mg)

Rok	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1999	29,71	29,46	29,47	28,74	28,61	27,17	26,83	26,84	27,13	29,34	30,19	30,45
2000	30,33	31,40	33,68	34,46	34,99	35,41	36,08	36,20	37,86	41,52	42,09	42,35
2001	41,62	41,00	41,33	41,00	41,29	40,97	39,68	37,49	36,48	35,62	34,56	34,04
2002	34,42	34,09	33,55	32,46	30,17	28,34	26,81	25,77	29,92	34,50	34,23	35,09
2003	36,43	35,34	33,49	32,91	34,42	37,82	39,71	42,19	46,88	59,25	61,40	63,33
2004	69,08	68,22	66,71	65,50	67,20	73,29	77,56	76,46	74,19	74,04	77,34	76,62
2005	67,39	64,83	66,60	67,00	64,61	60,87	62,56	58,80	57,50	54,43	51,09	51,86
2006	54,54	60,63	65,40	62,45	59,30	62,72	63,29					

Źródło: McCloskey/Argus (opracowanie Węglokoks S.A.)

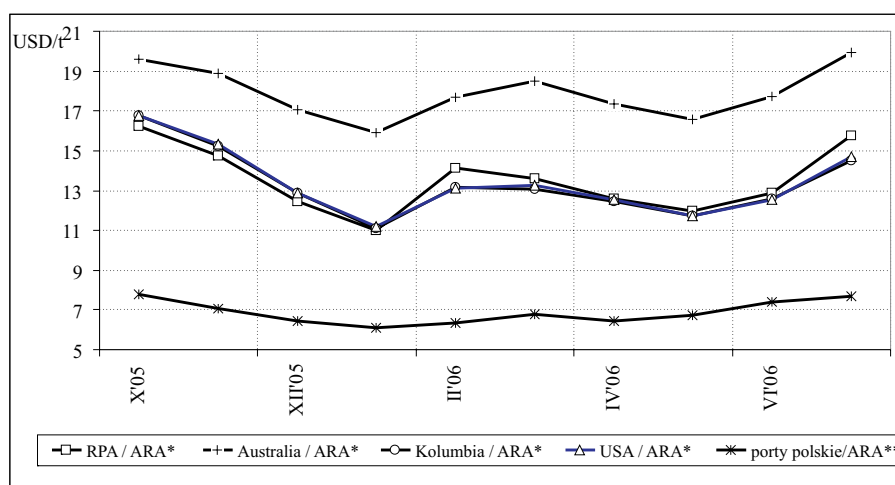
Rys. 1. Zmiany wskaźnika API#2 w okresie 1999—2006 (lipiec), w USD/Mg
Źródło: McCloskey/Argus (opracowanie Węglokoks S.A.)

Fig. 1. Changes of API#2 Index, in USD/Mg

Jednym z istotnych elementów wpływających na ceny węgla energetycznego jest wysokość stawek frachtowych. Od października 2005 koszty przewozu do portów ARA (Amsterdam, Rotterdam, Antwerpia) oscylowały w przedziałach:

- ◇ z RPA — 11—16 USD/Mg
- ◇ z Australii — 16—20 USD/Mg
- ◇ z Kolumbii — 11—16,50 USD/Mg
- ◇ z USA — 11—17 USD/Mg
- ◇ z portów polskich — 6—8 USD/Mg

Średniomiesięczne notowania stawek frachtowych przedstawiono na rysunku 2.

Rys. 2. Średniomiesięczne notowania stawek frachtowych w przewozach węgla do portów ARA

* Tonaż cape; ** Tonaż panamax

Źródło: Clarksons (opracowanie Węglokoks S.A.)

Fig. 2. Freight rates monthly averages for coal shipping to ARA ports

Eksport węgla z Rosji

Podaż

W ciągu ostatnich lat pozycja Rosji na międzynarodowym rynku węgla kamiennego uległa znacznemu wzmocnieniu. Kraj ten znalazł się w czołówce światowych eksporterów węgla, za Australią, Chinami, Indonezją oraz Republiką Południowej Afryki. Między rokiem 1998 a 2004 eksport węgla kamiennego z Rosji wzrósł ponad trzykrotnie — z 23,7 do 76,1 mln ton.

W roku 2005 łączny eksport węgla kamiennego z Rosji wyniósł ogółem 79,2 mln ton. Wysyłki do krajów spoza WNP wyniosły 70 mln ton, o około 4 mln ton więcej niż w roku 2004

(eksport węgla energetycznego wyniósł 59 mln ton). W roku 2005 udział Rosji w międzynarodowych obrotach węglem energetycznym to ponad 11% (w roku 2000 — 7,6%).

W ostatnich latach następuje dynamiczny wzrost eksportu rosyjskiego węgla energetycznego, przy stabilizacji wywozu węgla koksowego (tab. 4).

TABELA 4. Eksport rosyjskiego węgla według typów w latach 2003—2005 [mln ton]

TABLE 4. Russian coal exports by type from 2003 to 2005 [million tons]

Wyszczególnienie	2003	2004	2005
Eksport ogółem (poza WNP)	49	66	70
— w tym węgiel energetyczny	38	53	59
— w tym węgiel koksowy	11	13	11

Źródło: VdK

Według statystyk za I kwartał roku 2006, tegoroczne dostawy węgla z Rosji cechuje duża dynamika w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego. W okresie od stycznia do marca br. rosyjski eksport węgla kamiennego wyniósł ogółem 16 mln ton, o 2,1 mln ton więcej niż w analogicznym okresie roku 2005.

Rynki

Rosyjski węgiel kamienny wysyłany jest do ponad 40 krajów świata, w przeważającej części drogą morską (w roku 2005 wysłano morzem 65,1 mln ton). Lista głównych odbiorców rosyjskiego węgla na Dalekim Wschodzie obejmuje Japonię, Koreę Południową i Tajwan. Na bliższych rynkach azjatyckich największymi odbiorcami są Turcja oraz Liban. W Europie rosyjski węgiel trafia przede wszystkim do Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Finlandii, Danii, Niemiec, Włoch, Szwecji, Rumunii, Słowacji, Belgii — a także Polski.

Główne kierunki i wielkość eksportu rosyjskiego węgla kamiennego w latach 1999—2005 zestawiono w tabeli 5.

W roku 2005 największe ilości rosyjskiego węgla trafiły do Wielkiej Brytanii (18 mln ton, prawie dwukrotnie więcej niż w roku 2004). Kolejnymi największymi odbiorcami rosyjskiego węgla w UE są Niemcy (6,6 mln ton) oraz Hiszpania (4,2 mln ton), w której Rosja jest drugim po RPA dostawcą.

Węgiel rosyjski stanowi bardzo poważną konkurencję na tradycyjnych rynkach węgla polskiego, przede wszystkim w Skandynawii. W ciągu ostatnich lat udział węgla energetycznego z Rosji w strukturze importu tamtejszych odbiorców stale rośnie, kosztem głównie węgla polskiego. Decydujący wpływ na tę sytuację ma agresywna polityka cenowa dostawców rosyjskich przy poprawiających się parametrach jakościowych oferowanego węgla, a także wysokie koszty produkcji i przewozu wewnętrznego w Polsce.

TABELA 5. Rosyjski eksport węgla kamiennego do poszczególnych krajów w latach 1999—2005 [tys. ton/rok]

TABLE 5. Russian hard coal exports by country from 1999 to 2005 [thousand tons per year]

Kraj przeznaczenia	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Niemcy	296	937	2 065	1 870	2 600	5 460	6 620
Belgia/Luksemburg	618	691	750	900	400	900	1 000
Włochy	690	250	950	1 600	1 660	2 400	1 800
W. Brytania	1 929	2 268	3 900	4 400	5 200	9 820	18 000
Hiszpania	644	1 239	1 600	2 200	1 960	3 130	4 200
Finlandia	1 640	2 223	2 600	2 000	5 900	5 430	2 400
Cała UE (od roku 2004 UE-25)	6 000	7 700	12 000	14 000	21 100	32 000	37 000
Turcja	3 868	6 195	4 000	4 000	5 000	6 500	7 000
Rumunia	707	1 596	1 400	1 500	1 700	2 500	3 000
Japonia	4 595	5 651	5 700	6 300	7 600	9 280	10 700
Korea Płd.	2 070	1 993	2 000	3 000	3 500	5 140	3 300
Tajwan	779	730	1 500	1 900	2 000	1 380	1 200
Chiny	0	0	0	1 150	2 000	570	800

Źródło: VDK

Zagłębia produkcyjne

Pod względem wielkości wydobycia węgla kamiennego Rosja zajmuje obecnie piąte miejsce w świecie — po Chinach, Stanach Zjednoczonych, Indiach i Australii. W roku 2005 produkcja węgla kamiennego w tym kraju sięgnęła ogółem 296,2 mln ton i w porównaniu z rokiem 2004 wzrosła o 14,4 mln ton. Produkcja węgla energetycznego wyniosła 230 mln ton, co w stosunku do roku 2004 oznacza wzrost o 22 mln ton. Ponieważ w roku 2005 wyeksportowano 59 mln ton tego węgla, oznacza to, że rosyjski eksport stanowi ponad $\frac{1}{4}$ produkcji.

Główne zagłębia wydobywcze położone są w europejskiej części Rosji (część Zagłębia Donieckiego — Donbas), w centralnej Azji (zagłębie Kuźnieckie — Kuzbas) oraz w Zagłębiu Peczory. Na rysunku 3 przedstawiono rozmieszczenie głównych zagłębi wydobywczych w Rosji, a w tabeli 6 — ich udziały w wydobyciu węgla kamiennego oraz średnią jakość tego węgla.

Największym producentem rosyjskiego węgla jest firma SUEK (Sibirskaja Ugolnaja Energiticzieskaja Kompania). W roku 2005 wydobycie węgla w kopalniach należących do SUEK sięgnęło prawie 83 mln ton, a udział tej firmy w krajowym rynku węgla w Rosji sięgnął 30%. Spośród pozostałych znaczących producentów rosyjskiego węgla należy wy-

Rys. 3. Największe zagłębia węglowe w Rosji

Fig. 3. Major coal basins in Russia

TABELA 6. Największe zagłębia wydobywania węgla w Rosji

TABLE 6. Major coal basins in Russia

Nazwa zagłębia	Udział w wydobywaniu węgla kamiennego [%]	Jakość wydobywanego węgla
Zagłębie Kuźnieckie (Kuzbas – Kemerowo)	55	19–25 MJ/kg
Zagłębie Wschodniosyberyjskie (Irkuck)	24,5	18–24 MJ/kg
Zagłębie Wschodni Donbas (Rostow)	5,5	21 MJ/kg
Zagłębie Peczerskie (Workuta)	5,5	18–22 MJ/kg

mienio Kuzbasrazrezugol (wydobywanie w roku 2005 — 40,3 mln ton), Jużkuzbasugol (17,1 mln ton), Jakutugol (9 mln ton) oraz ŁuTEK (6 mln ton). Największym eksporterem jest wspomniany SUEK, z całkowitym udziałem w eksporcie rosyjskiego węgla około 20%. Drugą co do wielkości firmą eksportową jest KruTrade (część holdingu Kuzbasrazrezugol).

Logistyka

Charakterystyczne dla eksportu węgla z Rosji są wysokie koszty transportu wewnętrznego, związane z koniecznością pokonania ogromnych odległości dzielących złoża

węgla od portów morskich i lądowych przejść granicznych. Sięgają one kilku tysięcy kilometrów, co na przykładzie wybranych zagłębi produkcyjnych ilustruje tabela 7.

TABELA 7. Odległości dzielące wybrane zagłębia węglowe w Rosji od portów morskich [km]

TABLE 7. Distance between selected coal basins in Russia and maritime ports [km]

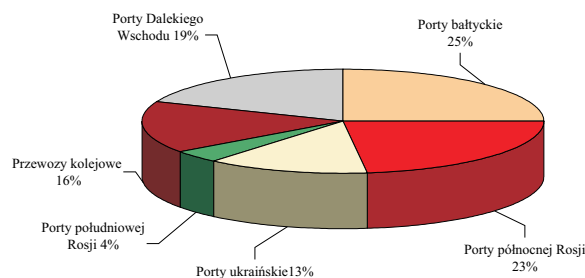
Zagłębie produkcyjne	Porty bałtyckie	Porty Morza Czarnego	Porty dalekowschodnie
Zagłębie Kuźnieckie (Kemerowo)	4 500	3 000	4 500
Zagłębie Wschodniosyberyjskie (Irkuck)	8 000	6 500	2 000
Zagłębie Neriungryjskie (Jakuck)	8 000	6 500	2 000

Rosja stosuje dość złożony system kolejowych stawek frachtowych, który generalnie ułatwia rosyjskiemu górnictwu utrzymanie konkurencyjności. Chociaż oficjalna lista stawek przewozowych ujęta jest w tzw. cenniku 10-01, najwięksi producenci węgla posiadają specjalne umowy z rosyjskimi liniami kolejowymi (co sprawia, że wysokość stawek znacznie odbiega od cennika). Stawka kalkulowana jest na bazie najkrótszej odległości dzielącej kopalnię od punktu docelowego, nie zaś w oparciu o rzeczywistą trasę, jaką pokonuje rosyjski przewoźnik. Jeżeli trasa przewozu przekracza granicę Rosji, wówczas stawka kolejowa może znacznie wzrosnąć. I tak, stawki za przewóz węgla z Kuzbasu do St. Petersburga mogą wynosić około 18—19 USD/Mg, podczas gdy transport drogą kolejową z Kubasu do portu któregoś z sąsiednich państw bałtyckich może sięgnąć 21—22 USD/Mg.

Mimo, że udział kosztów taborowych w cenniku 10-01 sięga zaledwie 15%, niektórzy producenci węgla utrzymują własny tabor kolejowy, co zapewnia im częściową niezależność od państwowego przewoźnika (np. firma SUEK dysponuje ponad 2000 własnych wagonów).

Wywóz węgla rosyjskiego drogą morską wzrósł z 41,8 mln ton w roku 2003 do 65,2 mln ton w roku 2005 (wzrost o ponad 55%). Niemal dwukrotnie wzrósł w tym okresie eksport przez porty bałtyckie i położone na północy Rosji. W roku 2003 załadunki węgla eksportowego w portach tego rejonu wyniosły 18,9 mln ton, a w roku 2005 ich łączny tonaż wzrósł do 37,3 mln ton. Coraz ważniejszą rolę w wywozie rosyjskiego węgla odgrywają porty krajów sąsiednich — Łotwy (Ryga, Ventspils) oraz Estonii (Tallin—Muuga). W roku 2005 największe tonaż przeładowano w portach w Murmańsku (11 mln ton) oraz w Rydze (10,7 mln ton). W porównaniu z rokiem 2003 wielkości te wzrosły dwukrotnie. Strukturę transportową rosyjskiego węgla przeznaczonego na eksport przedstawia rysunek 4, natomiast przeładunki węgla rosyjskiego w poszczególnych portach morskich w latach 2003—2005 zestawiono w tabeli 8.

Ponieważ znaczny udział w eksporcie rosyjskiego węgla mają porty krajów sąsiednich — Ukrainy, Łotwy i Estonii, władze rosyjskie coraz większą wagę przywiązują do rozwoju niezbędnej infrastruktury we własnych portach Dalekiego Wschodu i na północy kraju. Według informacji z kwietnia 2006 Kuzbasrazrezugol (KRU) w kooperacji z Siberian Business Union planuje budowę w pobliżu Murmańska eksportowego terminalu węglowego obsługującego statki typu cape, z możliwościami przeładunkowymi rzędu 15 mln ton

Rys. 4. Struktura transportowa rosyjskiego węgla przeznaczzonego na eksport

Fig. 4. Transport structure of Russian export coal

TABELA 8. Eksport rosyjskiego węgla poprzez poszczególne porty morskie [mln ton]

TABLE 8. Russian coal exports through particular sea ports [million tons]

Port / Lata	2005	2004	2003
Porty Bałtyku i Północnej Rosji			
Murmańsk	11,0	8,85	5,56
Wysock	3,50	3,10	2,05
Ryga	10,71	9,40	5,22
Ventspils	4,60	3,90	1,70
Vyborg	0,14	0,48	0,34
Archangielsk	0,15	0,06	0,06
Tallin (Muuga)	4,09	2,28	1,83
Ust-Luga	0,50	0,58	0,26
Kandalasza	0,16	0,10	0,00
St. Petersburg	2,50	2,52	1,91
Razem	37,33	31,26	18,93
Porty Południowej Rosji i Ukrainy			
Mariupol	2,00	2,55	2,68
Kercz	1,09	0,86	0,86
Bierdiańsk	0,43	0,51	0,60
Izmaił	1,22	1,16	0,52
Jużnyj	4,89	4,95	3,11
Nikołajew	0,65	0,31	0,48
Tuapse	3,10	3,15	2,79
Razem	13,38	13,48	11,04
Porty dalekowschodnie			
Wostocznyj	14,07	14,36	11,22
Wanino	0,28	0,00	0,00
Nachodka	0,21	0,82	0,62
Razem	14,56	15,18	11,85
OGÓLEM	65,27	59,92	41,81

Źródło: The McCloskey Group (opracowanie Węglokoks S.A.)

rocznie. Koszt planowanej inwestycji szacowany jest na 200 mln dolarów, a rozpoczęcie pracy terminalu przewidziane jest na koniec roku 2008.

Eksportowe perspektywy rosyjskiego węgla uzależnione są zarówno od rozwoju rynku międzynarodowego jak i od kosztów produkcji i transportu wewnętrznego — czynników, wokół których narosło wiele mitów. Sami analitycy rosyjscy przyznają, że obecnie trudno mówić o jednolicie definiowanych i realnych kosztach wydobycia i stawkach przewozowych w Rosji.

W ciągu ostatnich lat rosyjskim eksporterom udało się radykalnie poprawić wizerunek sprzedawanego przez nich węgla (poprawa jakości, eliminacja zanieczyszczeń) i polepszyć elementy logistyczne dostaw (głównie pewność i terminowość dostaw). Największe perspektywy wiążą z rynkiem brytyjskim, niemieckim i rynkami skandynawskimi. Pomaga temu szeroka oferta węgla niskozasiarczonego, atrakcyjnych dla użytkowników nieposiadających instalacji FGD. W Skandynawii przewaga węgla rosyjskiego wynika ponadto z bliskości portów załadowniczych, tańszych w obsłudze i przystosowanych do odprawy mniejszych statków. W przypadku rynku niemieckiego drogę węglowi rosyjskiemu otwiera spodziewany spadek dostaw węgla z Polski.

Rosja posiada ogromny potencjał w zakresie produkcji i eksportu węgla, co udowodniła w ostatnich latach, dołączając do światowej czołówki eksporterów. Jeżeli zrealizowane zostaną plany związane z udostępnieniem złóż, zwiększeniem możliwości eksploatacyjnych, rozbudową infrastruktury transportowej oraz portowej, wówczas pozycja węgla rosyjskiego ulegnie dalszemu wzmocnieniu. W dłuższej perspektywie stoi on przed szansą zdominowania rynków europejskich.

Import rosyjskiego węgla do Polski

Jak wynika z poniższego zestawienia (tab. 9) wielkość importu węgla kamiennego do Polski w ostatnich latach ulegała znaczącym zmianom, przy ogólnie rosnącej tendencji.

TABELA 9. Import rosyjskiego węgla kamiennego do Polski w latach 2002—2005 [tys. ton]

TABLE 9. Imports of Russian hard coal into Poland from 2002 to 2005 [thousand tons]

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005
Import węgla do Polski ogółem [tys. ton]	2733,9	3073,9	2399,4	3305,3
- w tym import z Rosji	1494,1	2171,9	1513,4	2314,8
Udział importu z Rosji [%]	54,7	70,7	63,1	70,0
- w tym import węgla energetycznego z Rosji	1475,7	2155,4	1466,2	2237,4

Źródło: Ministerstwo Finansów, Centrum Analityczne Administracji Celnej

Znacząca większość importowanego do Polski węgla pochodzi z Rosji. W ubiegłym roku było to 70%, a zdecydowaną większość stanowił węgiel do celów energetycznych (niecałe

80 tys. ton to antracyt). Pierwsze miesiące bieżącego roku pokazują ogromną dynamikę tego importu, co ilustrują liczby w tabeli 10.

TABELA 10. Porównanie wielkości importu rosyjskiego węgla do Polski w latach 2005 i 2006 [tony]

TABLE 10. Comparison of Russian coal imports into Poland in 2006 vs. 2005 [tons]

	I—V.2006	I—V.2005	Różnica	Cały 2005
Antracyt	39 762	16 764	22 998	77 394
do koksowania	921	0	921	0
do celów energetycznych	1 391 708	764 623	627 085	2 237 378
Razem import z Rosji	1 432 391	781 387	651 004	2 314 772

Źródło: Centrum Analityczne Administracji Celnej

Dane z pierwszych pięciu miesięcy 2006 roku pokazują, że import węgla z Rosji w skali całego roku może zbliżyć się do 3,5 mln ton. Podobna dynamika cechuje zresztą import z Kazachstanu: w całym 2005 sprowadzono stamtąd jedynie 82 tys. ton węgla, podczas gdy w okresie styczeń–maj 2006 ilość ta wyniosła już 104 tys. ton.

W strategii handlowej dostawców rosyjskich Polska jest uważana za perspektywiczny rynek zbytu węgla energetycznego. Szanse konkurencyjne upatrują w wysokich i rosnących kosztach wydobywania w Polsce, otwarciu tutejszego rynku przewozów towarowych i rosnącej liczbie sprywatyzowanych podmiotów energetyki zawodowej, komunalnej i przemysłowej.

Michał SOBEL, Jerzy GALEMBA

Survey of the international steam coal market with a focus on Russian suppliers

Abstract

Report contains description of current situation on the world's steam coal market, including trade volumes and position of major suppliers. It is completed by analysis of price trends on this market, covering period of the last 12 months. Second part is devoted to Russia, growing producer and exporter of coal. The key problems connected with rail transport of Russian coal and port infrastructure have been presented. The report also covers prospects for the expansion of Russian coal and its growing presence on the European market.

KEY WORDS: steam coal, coal exports, Russia, transshipments of Russian coal